

DOK: 2

Intervju: Tommy Olsson

Intervjuobjekter: Signe Solberg, Stein Koksvik og Sissel Mutale Bergh

Hei, jeg vet det er kort tid og langt utenfor kontortid, men jeg er blitt engasjert for å intervju dere i forbindelse med utstillingen dere skal ha i montrene på Carl Berner T-banestasjon. Idealsituasjonen ville såklart være å sette seg ned med hver og en av dere i noen timer, men nå er det altså sånn at jeg sitter på et tog til Skien, og det er knapt om tid, så det må bli et mailintervju. Fordelen med det er at jeg umulig kan sitte å fabulere om hvordan dere stryker håret tilbake, ser ettertenksomme ut, eller i hva tonefall svaret kommer, så det blir uansett mer to the point på denne måten. Jeg vil begynne med å trekke noen generelle spørsmål ut av denne programforklaringen jeg har fått meg tilsendt, så tar vi det derfra;

"Prosjektet dreier seg rundt den kunstneriske arbeidsprosessen og hvordan denne kan presenteres. Målet er å utforske formatene «monterutstilling», «kunstnerpresentasjon» og «dokumentasjon av arbeidsprosess» over flere år, i et prosjekt som etter hvert vil inkludere et stort antall kunstnere. Hver av utstillingene vil vare i fire måneder med tre kunstnere hver gang."

1) I det siste har flere aktører, uavhengig av hverandre, understreket arbeidsprosessen som det viktigste, og i noen tilfeller ser vi en bevegelse som legger det verksorienterte perspektivet langt bak, der utstillinger bare utgjør tilfeldige registreringer av hvor prosessen befinner seg i et gitt øyeblikk. Hvor vil du si det du viser i denne sammenhengen befinner seg innenfor et slikt perspektiv?

Sissel: Jeg vet ikke om jeg vil si at jeg legger det verksorienterte perspektivet bak meg. Men et verk har alltid bære vært et uttrykk for et punkt i en prosess. For meg handler kunst vel så mye om erkjennelsesprosesser, undersøkelser, misforståelser i møte med ulike virkelighetslag og ulik kunnskap i samfunnet. Å være i prosess er å være menneske. Det er kanskje ærlig og mindre finpusset å vise fram mellomleddene? Kunsten speiler verden, og er uren og sammensatt som den. Prosjektet jeg skal vise tankeprosessen rundt på Carl Berner T-banestasjon, har jeg holdt på med de fem siste år: Dalvedh, handler om historiske stillheter, historieskriving og samisk tilstedeværelse i sørlig skandinavia. Jeg har vært i kontakt med forskere innen akademiske fag som historie, religion, språk og arkeologi, samt snakket med lokalhistorikere, og kulturbærere og kulturminnesamlere med tradisjonskunnskap i det sørsamiske samfunnet.

Jeg har lest og søkt i kilder, tegnet og tenkt, - funnet bilder og spor. Hatt mange samtaler. Det har vært vist som "forskningsstasjon" på LevArt - hvor vi tok utgangspunkt i en lokal situasjon på Levanger og hentet fram akademisk og folkelig kunnskap for å avdekke lagene i historien og åpne opp det som har vært låst i stillhet. Det har vært i tett kontakt med Høgskolen i Nord Trøndelag, gjennom kollega i prosjektet Komponist Frode Fjellheim, som er professor i joik. Høgskolen har tatt ballen videre og har utbedret sin undervisningssituasjon rundt Sørsamisk kultur, språk og historie. Dalvedh vises som installasjon på Gaaltije, sørsamisk kulturcentrum i Östersund, hvor den har siste uke akkurat nå. Det skal vises i en annen versjon på Trondheim Kunstmuseum under sommeren. Materialet i prosjektet har en masse muligheter i seg og kommer til å bli vist i mange ulike former framover. Det ligger vel en form for pedagogisk aktivisme(?) innbakt i prosjektet, ukorrekt nok...

Stein: I denne utstillingen befinner det jeg presenterer seg i monterer på Carl Berners T-banestasjon, og for meg slutter bilder nesten alltid å krysskoble med mitt intellekt når de er helt ferdige.

Signe: Det kommer til å bli elementer fra flere steder på skalaen. Det vil være noen skulpturer som ferdige i seg selv, men rollen de har hatt har vært underveis i en prosess som har resultert i helt andre verk. Skisser som er utgangspunkt i en startfase og ting som kanskje ikke ser ut som de har noe med saken å gjøre (men har det likevel). Planen er et systematisk oppsett av mitt eget rot / arbeidsplass, som skal flyttes inn i monteret. Prosess handler for meg ofte om mange sprikende ideer i hodet som jeg prøver å systematisere. Når jeg kan visualisere ideene i fysiske ting, er de mye lettere å få oversikt over dem.

2) Carl Berner T-banestasjon er en nok så stedspesifikk kontekst, og der har vært noen liknende prosjekt tidligere (White Tube på Tøyen T-banestasjon, og By-The-Way i Bergen er to eksempler jeg kommer på i farten, men der er flere). For å følge opp første spørsmål; hva tenker du om denne visningssituasjonen, både i forhold til det å generelt vise noe, og mer spesifikt, i det å vise noe prosessorientert?

Sissel: Et gjennomfartssted som en t-banestasjon er, kan være et like bra sted å oppdage noe som kan lede deg til noe annet, som andre visningssteder. T-banestasjonen har et demokratisk potensiale, i og med at man ikke må bestemme seg for å gå inn i et visningsrom. Men folk har jo alltid med seg sitt eget blikk, de har stresset på veien. Kanskje fanges de av interesse, kanskje ikke. Det er uansett utenfor min kontroll.

Stein: Å vise noe i en white cube(museum light eller galleri)-utstilling kan være en

hel tankerekke eller bevegelse fra verk til verk, og man lager en verden som er sluttet men som forhåpentligvis har en åpen scenografi.

Denne situasjonen i t-banestasjonen fordrer konkurranse med flyktige og i forbifarten hurtig konsumerte reklamebannere. Jeg er mest interessert i at arbeidet kan knytte seg til det sanselige og umiddelbare, det i beste fall overraskende og det uferdige.

Signe: Jeg har ikke stilt ut på et slikt sted tidligere så jeg er egentlig ganske spent på det. Det er mange mennesker som kommer til å få se det enten de vil eller ikke. De får det kasta etter seg egentlig. Men det er heller ingen andre forutsetninger for publikum enn at de skal rekke en bane. Det kommer til å variere hvem som stopper og ikke. Å vise noe prosessorientert er for meg mer personlig enn å vise et ferdig verk. Av den grunn at jeg åpner hvordan jeg tenker og jobber meg fram til noe, uten å skjule hvor dårlige skissearbeid jeg gjør eller halvduste inspirasjonskilder. Litt som å legge fra seg dagboka åpen. Med denne typen masse av publikum er det igrunn en interessant kombinasjon

3) Begrepet "monterutstilling" er kanskje verdt å dvele ved - i de siste ti år har monteret dukket opp alt hyppigere som presentasjonsform innenfor überkuraterte sammenhenger. På siste Documenta i 2012 mistet jeg tellingen på montere veldig tidlig. Men det blir som oftest brukt siterende, og hincer til en museal forståelse av formidling. Er der en mulighet for å trekke denne presentasjonsformen inn i vår samtid mere drastisk? Og sett bort fra det pedagogiske anslaget; er det en brukbar måte å vise samtidskunst?

Sissel: Jeg vet ikke. Dette er første forsøk for egen del på en "monterutstilling". Men det "kler" selvfølgelig tematikken, når man jobber med historie og presentasjonsformer. Jeg kommer ikke til å beholde den museale renheten. Om det vil fungere er også et spørsmål jeg ikke kan svare på nå.

Stein: Det har jeg ikke tenkt så mye over. For meg har situasjonen blitt presentert, samtidskunsten finnes fremdeles og jeg har blitt spurt om jeg kan bidra med noe i denne t-banestasjonsammenhengen. Jeg var ikke sikker på om jeg kunne bidra med noe av betydning eller om det var noen vits i å gjøre dette, men valgte å takke ja til forespørselen og gjør dette her nå!

Signe: Jeg har aldri stilt ut noe i monter heller. For meg blir det en type distanse til ting jeg ikke ønsker i mine egne arbeid ivertfall. (Pluss at det hadde blitt sabla svære montere.) Det blir som å ikke stole på publikum om hva de kan finne på. Når man mister det romlige i å opplevesen blir det for min del bare halvveis. Jeg kommer til å prøve å montere min utstilling slik at glasset foran egentlig er likegyldig. Hvis det går..

4) Og når jeg likevel har tatt ordet "brukbar" i bruk; T-banestasjonen er per automatikk et sted folk passerer, og langt fra ultimate omstendigheter for kontemplasjon og ettertanke. Hvor mye får folk egentlig med seg i denne situasjonen? Og hva slags krav stiller det til deg som kunstner? Er der noen form for formulert tilrettelegging tilstede i denne situasjonen, i forhold til hva du ville gjort innenfor den institusjonelle hvite kuben?

Sissel: Jeg har ikke formulert hvordan jeg skal tilrettelegge det, annet at jeg vil teste ut noe og se om det fungerer.

Stein: Jeg tror med mine begrensede evner at jeg allerede har svart på spørsmålet. Samtidskunsten passerer ofte uigjenkjent forbi "folk flest". Dette kommer etter alle uverifiserte prognoser også til å være status her. Min ambisjon er bare å bidra med noe "rart" for de hastigt forbipasserende, pendlende, forelskede, dødende, fulle eller narkomane.

Signe: Jeg tror at man får med seg mer en man vet. Det er sikkert mange reisende som bruker stasjonen daglig. Så selv om man ruser forbi tror jeg man får glimt med seg. Kanskje stopper man neste gang. Ellers så bryr man seg ikke i det hele tatt og det er sikkert flust av dem. Jeg synes i grunn det er litt digg fordi da tør jeg for min del å ta større sjanser. Jeg tror terskelen for å vise prosess hadde vært høyere i et gallerirom fordi der hadde jeg nok vurdert den visuelle kvaliteten av hvert element mer kritisk. Jo mer "likegyldig" publikum (hvis jeg kan bruke det ordet) jo mer risky blir jeg. På grunnlag av at min egen kvalitetskontroll vanligvis er jævlig streng. Det er den her også men på en annen måte.

5) Fire måneder er under alle omstendigheter en godt over middels lang utstillingsperiode. Forholder du deg til dette aspektet, og i så fall, hva tenker du om dette tidsrommet i forhold til T-banestasjonen som holdepunkt for en travel hverdag? Vil ting virke annerledes over tid? Eller vil majoriteten være fullstendig blind for hva som vises etter å ha passert det morgen og kveld etter de første to-tre dager?

Sissel: Det håper jeg å finne ut av. Kanskje vil folk som passerer oppdage flere ting og aspekter etterhvert? Hvis noe skulle fange deres interesse.

Stein: Jeg har tenkt at monterer er der og at jeg kan bytte ut arbeider eller gjenstander hvis jeg får lyst eller lov. Jeg kan velge å vinkle det humoristisk som mitt stakkarlige reklamemonterflyktige galleri vel og merke nesten uten komers!

Signe: Jeg har tenkt på hvor mye støv som kommer til å legge seg inni der. Jeg kommer til å innrede monteret som min egen arbeidsplass, med andre ord flytte arbeidsplassen min dit. Dvs at jeg mister det jeg er vant til å ha rundt meg i fire måneder. Det kan godt være den halvfulle thermokoppen min med kaffe står der også og da kan det jo bli en imponerende fauna oppi der etter fine måneder. Jeg er spent på om «forfallet» kommer til å synes. I tillegg til det er planen å ha så overdådig mange detaljer der at det skal være mulig å få øye på noe nytt selv om du har sett inn vinduet mangfoldige ganger.

6) Når kunst diskuteres i offentligheten er det heller sjelden det blir reflektert over at kunsten i sitt vesen faktisk utgjør en del av en mye større diskusjon. Hver gang samtidskunsten beveger seg ut av institusjonen og etablerer en situasjon som denne ligger der en, oftest uutalt, forhåpning om at det nettopp er det som skal skje, og at det som stilles ut skal gripe inn i en verden utenfor og berøre den størrelse som går under navnet "folk flest", og som ingen egentlig er en del av. Har du noen tanker om hvordan parametrene dette foregår innenfor virker, sånn sett?

Sissel: Dette prosjektet har i utgangspunktet blitt formulert og utviklet i samtale med mange mennesker utenfor kunststrømmet - og fortsetter å forsøke å komme i kontakt på forskjellig vis. Om man lykkes er et åpent spørsmål. Jeg har litt tro på at man kan fortsette å " snakke " og dele, og så vil det etterhvert kunne skli inn i andre deler av virkeligheten på et eller annet vis. Det er uansett verdt forsøket. Jeg er et levende menneske og jeg vil samtale med andre levende mennesker på ulike språk jeg forsøker å beherske, mens vi ennå er her. Hva som skjer etter det er også utenfor min kontroll.

Stein: Det vet jeg ikke så mye om, men "folk flest" er som du sier en sammensatt gruppe. Når vi forflytter oss blir vi kanskje mer som "folk flest" i pakt av de samme fysiske begrensningene og lignende formål for aktiviteten på stedet.

Signe: Der synes jeg Kunstneraksjonen i november i fjor er et godt eksempel. Da grep man inn ved å fjerne kunst – og den ble plutselig enda mer synlig - i fraværet. «Folk flest» så det. Det blir litt som spørsmålet om hvem kunstneren lager kunst for. Kunst i offentlig rom er jo å tilby en slags gratis opplevelse til de som har - og ikke har bedt om det. Delte meninger.

Tommy Olsson, 2014